

Hoofdredacteur ESB
a.jolink@sdu.nl

Splitsing

Een lezing geven in Antwerpen is altijd een genot. Ditmaal kijken de Vlaamse collegae wat beteuterd, niet om de lezing maar om de politieke perikelen die het land al maanden teisteren. België weet zich sinds de laatste verkiezingen van juni j.l. verzekerd van een politieke en staatsrechtelijke impasse. Tijdens mijn lunch in Antwerpen vraagt men zich openlijk af of men morgen wakker wordt in hetzelfde land als waar ze vanavond zullen gaan slapen.

Sinds de scheiding van België en Nederland in 1830 grijpen de discussies over splitsingen wild om zich heen. In Nederland heeft men de laatste tien jaar het onderwerp 'splitsing' voorzichtig weer naar voren gebracht maar nu niet meer in relatie tot België maar in relatie tot industriële sectoren zoals de elektriciteitsindustrie. In België pakt men het rigouzeuzer aan waarbij niet een sector maar het hele land gesplitst wordt, in Vlaanderen en Wallonië. Dat niet iedereen het hiermee eens is blijkt wel uit recente enquêtes: slechts een op de drie Vlamingen gaat ervan uit dat België als eenheid blijft behouden terwijl de Walen hopen dat het met de splitsing niet zo ver zal komen. Als het wel tot een splitsing zal komen weten de Walloniërs zich in ieder geval welkom in Frankrijk: uit een recente Franse peiling blijkt dat meer dan de helft van de ondervraagden voor het samenvoegen van Wallonië en Frankrijk is. Tien jaar geleden heeft de Coudenberg-groep, een Belgische denktank, al eens een kosten-baten-analyse van de splitsing van België uitgebracht en gepubliceerd in *The cost of non-Belgium*. De Coudenberg-groep kwam tot de conclusie dat het economisch resultaat negatief zou zijn, mede door een bestaande sterke wederzijdse afhankelijkheid tussen de regio's die zou komen te vervallen bij splitsing. Maar in de afgelopen tien jaar is zowel de eendracht als de macht wat gaan schuiven. De Vlaamse zakentop, verenigd in de Warande-groep, liet in 2005 al blijken sterk voor het opsplitsen van

de Belgische staatsstructuur te zijn. Sindsdien lijkt het wachten op het moment dat het politieke wantrouwen tussen de taalgroepen zich dieper nestelt in de economische relaties. Opvallend is dat men in deze analyses uitgaat van de toedeling van kosten en baten naar gelang men de balans naar de ene of de ander kant wil laten doorslaan. Tegelijkertijd wordt gewezen op beperkingen van het huidige federatieve bestuursmodel: te zwaar en inefficiënt, een chaotische bevoegdheidsverdeling, niet-eenduidige besluitvorming, gebrek aan sociaal kapitaal, ondoelmatig gebruik van federale middelen, enzovoort.

In dat opzicht is de vergelijking van de splitsing in het bestuursmodel in België en de splitsing in de Nederlandse (en andere Europese) elektriciteitsindustrie niet eens zo vreemd. Ook de verticaal geïntegreerde staatselektriciteitsbedrijven in Nederland werden als log en inefficiënt, chaotisch et cetera gezien. De opsplitsing van deze bedrijven, bedoeld om meer marktwerking in deze sector te krijgen, kan ook beoordeeld worden aan de hand van de geschiktheid van de *governance structure* met de bijbehorende transacties. Volgens de transactiekosten economie van Oliver Williamson hoort bij elk type transactie een bijbehorende governance structure. Zo zal een transactie met een lage specificiteit van de investeringen beter samengaan met de bestuursstructuur waarin beperkte controle is over de transacties, bijvoorbeeld in een markt. Daar staat tegenover dat men bij een hoge mate van wantrouwen de transacties beter binnen de organisatie kan houden, in een verticaal geïntegreerde organisatievorm. Bij de gesplitste elektriciteitsindustrie zal dit neerkomen op een combinatie van verticaal geïntegreerde onderdelen met onderdelen die marktwerking toelaten. In de Belgische staatsorganisatie is het duidelijk dat de huidige federatieve governance structure hoge economische transactiekosten oplevert die mogelijk in een andere vorm omlaag kunnen worden gebracht. Met de huidige politieke spanningen is het zeer de vraag of splitsing in landsdelen, met gelijkblijvende economische relaties, de transactiekosten zullen verlagen. Volgens het bovenstaand economisch beginsel zou eerder gepleit moeten worden voor het internaliseren van de transacties in een nog hechtere eenheid dan de federatieve eenheid zodat de transactiekosten op die wijze kunnen worden verlaagd. Als we Avinash Dixit zouden volgen in zijn *transaction cost politics*, zou de discussie over Vlaanderen vs Wallonië wel eens anders kunnen uitpakken dan een eenvoudige kosten-batenanalyse waar sommigen de argumenten nu vandaan halen. Helaas laat niet elk proces zich leiden door economische beginselen, zoals mijn gastheer luchtig verwoordde na afloop van de lezing in Antwerpen, en zich half mijmerend afvroeg: "Ik ben benieuwd of de tanks al door de straat rijden."